

De magie van een Lichterveldse gele trui...

Patrick Cornillie

Bestond er eind de jaren vijftig, begin de jaren zestig een bekendere Lichterveldenaar dan Gilbert Desmet? De wielrenner zorgde voor animo in het dorp, zijn successen spraken tot de verbeelding, hij was de verpersoonlijking van een sport die als geen ander vergroeid is met onze volksaard. De prestaties van de plaatselijke vedette in het verre Frankrijk, of dichterbij in klassiekers en kermiskoersen, werden gevolgd door zowel de arbeider als de schoolmeester, de middenstander als de pastoor. Bij het tijdsbeeld van toen passen de legendarische Belgavoxjournaals, weliswaar in zwart-wit, maar met de magie van een Lichterveldse gele trui...

Gilbert Desmet werd gemakshalve trouwens Smetje van Lichtervelde genoemd, het leek wel een adellijke titel. Er reed tijdens dezelfde periode namelijk nóg een Gilbert Desmet in het peloton, ene uit Astene, geen familie, maar wel ooit zijn ploegmaat bij Groene Leeuw. Zonder enig chauvinisme mag gezegd worden dat die van Lichtervelde stukken beter was, zijn palmares liegt er niet om. Smetje van Lichtervelde behaalde bij de beroepsrenners welgeteld 101 overwinningen, waaronder twee klassiekers, drie rittenwedstrijden en vijf semi-klassiekers. Maar bovenal droeg hij in totaal ook elf keer de gele trui in de Ronde van Frankrijk.

Eigenlijk was Gilbert Desmet afkomstig van Roeselare, waar hij op 3 februari 1931 werd geboren. In 1954 trouwde hij met Maria Devos; het echtpaar vestigde zich in café Moderne in de Neerstraat in Lichtervelde, recht tegenover cinema De Keizer¹. Zes jaar later volgde de verhuis naar de Roeselarebaan, waar zij het café Parijs-Tours hadden laten bouwen. Van dikke maandwedden in het wielrennen was in die tijd nog geen sprake; veel rennersvrouwen hielden café, zo ging dat toen.

Op het moment dat hij Lichterveldenaar wordt, is Gilbert Desmet een opkomend talent. In 1956 komt hij pas écht in de belangstelling. Hij wordt geselecteerd voor de Ronde van Frankrijk, dan nog met landenteams. Tijdens de derde rit, van Rijsel naar Rouen, schuift hij mee in een ontsnapping met negen. De ritzege moet hij weliswaar aan de Italiaan Arrigo Padovan laten, maar zijn tweede plaats die dag levert wel de gele trui op. De ultieme droom van elke renner, een daad die hem een blijvende populariteit bezorgt. De Lichterveldenaar eindigt in die Tour van 1956 als 21ste, niet slecht voor een debutant. Zijn prestatie is meteen ook goed voor een contract bij de ploeg Faema van sportdirecteur Lomme Driessens en kopman Rik Van Looy.

1 Wegsnellen in de ultieme kilometers

1958, het jaar van de Expo, begint voor Smetje met een zege in Kuurne-Brussel-Kuurne, daarna behaalt hij ook ritwinst en een twaalfde plaats in de Ronde van

¹ Nu café Het Tonneke, nog altijd op hetzelfde adres.

Spanje. Daarmee bevestigt hij zijn aanleg voor het rondewerk; de Lichterveldenaar wordt opnieuw geselecteerd voor de Tour de France. Hij rijdt er wellicht zijn beste editie ooit, heeft uitzicht op een goed eindklassement, maar binnen de nationale selectie ontstaat enige wrevel. Alles staat in het teken van de absolute kopman, Jean Brankart, Desmet wordt opzij gezet. Letterlijk. In de twintigste etappe, van Gap naar Briançon, rijdt de Belgische volgwagen hem gewoon onderuit. Ploegleider Karel Van Wijnendaele zweert dat hij nooit meer voor een Tourselectie zal in aanmerking komen. En hij houdt woord. Pas in 1962, als de Ronde van Frankrijk opnieuw met merkenploegen wordt verreden, kan Gilbert Desmet er weer aan de start verschijnen.

De vinnige Lichterveldenaar neemt wraak op zijn manier. Met de pedalen. Diep in de finale van Parijs-Tours 1958 gaan Gilbert Desmet en François Mahé achter de ontsnapte Tuur De Cabooter aan; het peloton zit het drielal op de hielen. Desmet en Mahé maken er een ultralange spurt van. Vanuit de achtergrond komt Fred De Bruyne nog sterk opzetten, maar op de streep blijft hij twee lengten achter de Lichterveldenaar. Desmet glundert bij zijn eerste klassieke winst, zijn eergierige kopman Rik Van Looy heel wat minder. Er kan niet eens een proficiat af. Dat een helper links of rechts een graantje probeert mee te pikken kan niet, zo vindt hij.

Gilbert Desmet heeft het moeilijk om zich met het statuut van knecht te verzoenen. Hij voelt dat er méér in zit. Intussen is hij 27, zijn sterkste jaren komen eraan. In het voorjaar van 1959 wint hij in één week tijd ei zo na de Ronde van Vlaanderen en Parijs-Roubaix, dé topklassiekers bij uitstek. Bovendien is hij ook nog vijfde in de Waalse Pijl en negende in Luik-Bastenaken-Luik. In de Hel van het Noorden is hij zondermeer de sterkste maar op de velodroom van Roubaix moet Desmet alsnog Noël Foré laten voorgaan. In de Ronde van Vlaanderen wordt hij in het verlies gereden door... zijn eigen kopman. Met één van zijn typische verrassende demarrages probeert Desmet er in de finale zijn medevluchters te verschalken. Smetje kan dat, wegsnellen in de ultieme kilometers, op volle kracht doorgaan en dat volhouden tot op de streep. Speculeren op de rivaliteit tussen degenen die hem nog vergezellen. En er dan plots vanonder muizen. Aan één seconde aarzeling heeft hij genoeg om zo'n late uitval te proberen. In die Ronde van Vlaanderen stevent hij op een zekere overwinning af. Kopman Van Looy zit gevangen, de regels van het ploegenspel dwingen hem in een rol van waakhond. Daar kan hij zich enkel aan onttrekken door iemand anders in de reactie te jagen en die als locomotief te gebruiken. Het scenario wordt ter plekke verzonnen, Van Looy neemt Frans Schoubben (van het team Peugeot) in de slag om toch naar Desmet te rijden en zelf te winnen. De Lichterveldse supporters vinden het een gemene streek, zijn zwaar ontgoocheld. Tussen Desmet en Van Looy komt het nooit meer goed.

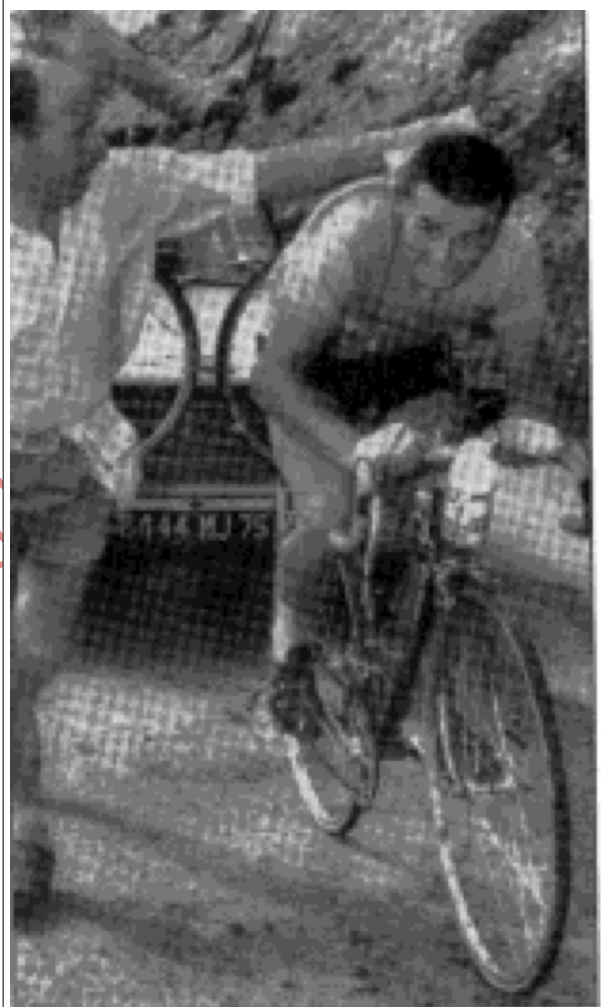
2 Tien dagen in de gele trui

Logisch dat Gilbert Desmet uitkijkt naar een ander team, vanaf 1960 rijdt hij voor het Italiaanse Carpano, een bijzonder sterk geheel, het Mapei van toen. In Parijs-Nice wint hij een etappe, daarna is hij eindlaureaat van de vijfdaagse rittenwedstrijd Genoa-Rome. Desmet behaalt opnieuw een ereplaats in de Ronde van Vlaanderen, hij finisht dit keer als vierde. Het daaropvolgende seizoen is de Lichterveldenaar dicht bij een tweede zege in Parijs-Tours, maar hij wordt nipt geklopt door Jos Wouters.

Hij is eveneens tweede in Parijs-Brussel en in de Grote Landenprijs, een prestigieuze tijdrit, achter de ongenaakbare Jacques Anquetil.

In 1962 kan hij dus eindelijk weer naar de Tour. In de Ronde van Zwitserland, die eraan voorafgaat, wint hij de vijfde etappe en eindigt hij vierde in het eindklassement. Ook in de Ronde van Frankrijk behaalt hij een vierde plaats, zijn beste resultaat ooit. Helaas besteden de kranten aan die opmerkelijke prestatie niet zoveel aandacht, want Jef Planckaert eindigt dat jaar tweede in Parijs, en is daarmee de eerste Belg... Toch zijn de Lichterveldenaars fier op hun Smetje; met een hele bus supporters zijn ze voor de slotrit present in de Franse hoofdstad.

1963 wordt voor Gilbert Desmet misschien wel het beste, maar tegelijk ook het meest turbulente seizoen uit zijn loopbaan. Na drie jaar Carpano kiest hij opnieuw voor een Belgische ploeg, Wiels/Groene Leeuw, en wordt op die manier teamgenoot van de jonge, talentrijke Benoni Beheydt. De Lichterveldenaar, het jaar voordien vierde in de Tour, ruikt het podium en trekt vol ambitie richting Frankrijk. In de eerste zes ritten finisht hij vijf keer in de toptien. In Angers wint Anquetil – wie anders! – de tijdrit voor Poulidor en Desmet. Dankzij die derde plaats neemt Smetje de leiding over van de Ier Seamus Elliott. Zijn tweede gele trui dus, en er zullen er nóg volgen. Hij heeft meer dan twee minuten boni en in de meeste etappes eindigt hij vooraan. Zijn trui wordt dus met succes verdedigd, ook in de Pyreneeën. Dat zorgt op het thuisfront voor een ware epidemie van geelzucht. In zijn café Parijs-Tours stromen de supporters toe, niemand wil er de rechtstreekse tv-uitzendingen van zender Rijsel missen, daarna worden de emoties doorgespoeld met een stevige pint. Zijn vrouw Maria staat dag en nacht achter de tapkast, op een bepaalde avond komt zelfs de fanfare spelen, helemaal te voet vanuit het dorpscentrum.

Zeven jaar na zijn eerste gele trui, verovert hij in Angers opnieuw de leidersplaats in de Tour

Intussen begint de Tourkaravaan aan de Alpen, na de zeventiende etappe rijdt Gilbert Desmet nog altijd in het geel, nu al tien dagen. Het Groene Leeuw-team logeert in een grauw hotelletje aan het station van Grenoble. 's Nachts worden de renners plots ziek, er ontstaat een koers naar... het toilet. Enkel Beheydt blijft kerngezond, hij had het dessert overgeslagen, er blijkt iets niet te kloppen met de versheidsdatum van de yoghurt. 's Anderendaags, in de zware bergrit naar Val d'Isère, speelt een

slappe Desmet zijn leiderstrui kwijt; hij zakt in de rangschikking terug naar de achtste plaats. Nog een dag later, op weg naar Chamonix, geeft hij samen met enkele van zijn zieke ploegmakkers op. Het einde van een sprookje. 'Je hoort me niet beweren dat ik dat jaar de Tour had kunnen winnen, maar een tweede plaats na Anquetil zat er zeker in', aldus Gilbert Desmet. 'Maar plots was ik dus alles kwijt, zonder mij te kunnen verdedigen.'

3 Beheyts en Van Looy in Ronse

Daarmee is de kous nog niet af. Want 1963 is ook het seizoen van het wereldkampioenschap in Ronse en het duel tussen de onaantastbaar gewaande Van Looy en de rebelse Beheyts. Gilbert Desmet, zesde in die roemruchte eindspurt, heeft een flink aandeel in het feit dat de Keizer van Herentals van zijn troon wordt gestoten, zo insinueren de kenners. Die Ronde van Vlaanderen van 1959 is men immers nog niet vergeten. De ex-renner begrijpt niet waarom men over die affaire blijft discussiëren.

'Als iedereen het zo vanzelfsprekend vond dat Van Looy in Ronse moest winnen, dan had men hem net zo goed die trui zomaar kunnen geven, zonder koers te houden! En trouwens, ik had die dag zelf wereldkampioen kunnen worden. Want in de laatste ronde reed ik samen met Anquetil voorop. Maar ik mocht niet aan de leiding komen, ik reed in dienst van Van Looy..!'

In 1964 wint Gilbert Desmet dan toch een tweede klassieker. In de Waalse Pijl rijdt hij in het gezelschap van o.a. Jan Janssen, André Noyelle, Rolf Wolfshohl en Rudi Altig schier de hele wedstrijd in de aanval. Op twee kilometer van de finish demonstreert hij nogmaals zijn zo gevreesde late demarrage. 'Geef Smetje honderd meter en ze pakken hem niet meer!', het blijkt opnieuw te kloppen. Meteen daarna wint hij ook de Vierdaagse van Duinkerke en rijdt hij weer een zeer goeie Tour, dat jaar voor de vijfde keer gewonnen door Anquetil. Op zijn 33ste eindigt Desmet als eerste Belg op de achtste plaats.

Merkwaardig is dat Gilbert Desmet nooit een Touretappe won, ook niet in 1965, bij zijn laatste deelname. In de vijftiende rit Carpentras-Gap rijdt hij met Fezzardi voorop, met z'n tweeën gaan ze naar de streep. De Lichterveldenaar voelt zich in de spurt zo zegezeker dat hij al te vroeg juichend de handen opsteekt en de Italiaan hem... alsnog klopt. Het daaropvolgende seizoen is hij door een gebroken knieschijf tien weken inactief en moet hij forfait geven voor de Tour. Hij wint in september wel nog drie wedstrijden, o.a. de Grote Prijs van Orchies, meteen zijn laatste zege. De jaren beginnen te wegen. De 36-jarige Desmet eindigt in Parijs-Nice van 1967 weliswaar achtste, maar in de Ronde van Spanje komt hij opnieuw ten val. Het betekent meteen ook het einde van z'n toch wel uitzonderlijke carrière.

Gilbert Desmet kan voortaan een handje toesteken in zijn café Parijs-Tours, een bekend trefpunt voor de wielersman.

